

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565
ประเภทเครื่องหนัง (แกะสลักหนังตะลุง)

รัชชัย ชูจิต

นายรัชชัย ชูจิต ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องหนัง (แกะสลักหนังตะลุง)

รัชชัย ชูจิต (40 ปี)

วิธีการทำแบบโบราณ เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ต้องทำด้วยมืออย่างเดียว เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ ทักษะ ความชำนาญซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในอดีตมักเป็นตัวละครเซด ซึ่งมีจำหน่ายให้กับลูกค้าเฉพาะกลุ่ม ต่อมาได้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ และประยุกต์สินค้าไปสู่รูปแบบอื่นๆ จึงมีความคิดที่จะพัฒนาและรังสรรค์ผลงานเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตกแต่งบ้าน แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของหนังตะลุงภาคใต้ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมายาวนาน

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

ตั้งแต่เด็กเห็นบิดา คือ นายสมพงษ์ ชูจิต นั่งแกะหนังตะลุง เห็นทุกวันจึงอยากทำบ้าง บิดาจึงสอนโดยเริ่มต้นจากการแกะแบบตัวหนังง่ายๆ ซึ่งการแกะหนังตะลุงในครอบครัวคุณธวัชชัย นั้นได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเริ่มจากปู่ย่า ตายาย เมื่อบิดาได้ถ่ายทอดความรู้การแกะหนังตะลุงให้ตั้งแต่ยังเด็ก และตัวเองเป็นคนรักศิลปะในลวดลายของตัวหนังตะลุงอยู่แล้ว จึงได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจนสามารถแกะหนังตะลุงได้ ต่อมาเมื่อจบการศึกษาได้ไปประกอบอาชีพด้านอื่นๆ และพบว่าไม่ใช่สิ่งที่เป็นตัวตนของตนเองจึงได้กลับมาทำงานศิลปหัตถกรรมแกะหนังตะลุงอย่างจริงจังอีกครั้ง ด้วยความตั้งใจที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากบรรพบุรุษของชาวพัทลุง ซึ่งนับวันๆ จะหาผู้ที่แกะสลักหนังตะลุงยากขึ้นทุกที ซึ่งในปัจจุบันในจังหวัดพัทลุง มีกลุ่มที่ทำงานด้านการแกะสลักหนังตะลุงเหลือเพียง 3 กลุ่มเท่านั้น

จังหวัดพัทลุงถือเป็นถิ่นกำเนิดหนังตะลุง เป็นการละเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่น ในประเพณีต่างๆ ที่มักจะมีการเชิดหนังตะลุง เช่น งานบวชนาค ประเพณีชักพระ การแข่งโพน (ตีกลอง) และการแก้มัน เป็นต้น แต่ด้วยวิถีชีวิตกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การละเล่นพื้นบ้านประเภทนี้ก็มีลดน้อยลงตามลำดับการแกะสลักตัวหนังตะลุงในรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นตัวหนัง เช่น ตัวฤๅษี ตัวพระ ตัวนาง หนูน้อย เท่ง ทอง จึงมีความต้องการลดลงตามไปด้วย ดังนั้น คุณธวัชชัย ชูจิต จึงได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาการแกะหนังตะลุง ให้มีความหลากหลาย มีการพัฒนามาเป็นของตกแต่งภายในบ้าน เช่น โคมไฟ ของใช้ต่างๆ ซึ่งมีความสวยงาม ประณีต และมีลวดลายที่ไม่เหมือนใคร โดยนำเอาลายหนังตะลุงมาผสมผสานกับมโนราห์ ซึ่งลวดลายทั้งสองอย่างเมื่อนำมาผสมผสานกันได้อย่างลงตัว เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ มีความแตกต่างมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านประเภทนี้ให้ยังคงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวพัทลุงต่อไป

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

- การแกะสลักภาพหนังตะลุง โดยมีวิธีการทำแบบโบราณ เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ต้องทำด้วยมืออย่างเดียว เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ ทักษะ ความชำนาญซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีศิลปะความละเอียดอ่อน ความประณีต
- ผู้แกะรูปหนังตะลุงจะต้องมีใจรัก มีจินตนาการที่ดี ต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของตัวรูปที่จะแกะว่ามีรูปร่างหน้าตาเอกลักษณ์ว่าเป็นอย่างไร เพื่อความสวยงามและมีชีวิตชีว
- การแกะรูปหนังตะลุงมีขั้นตอนกรรมวิธีที่ซับซ้อนหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ตั้งแต่ ขั้นตอนการเตรียมหนัง การตอก ไปจนถึงการแกะลาย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ศิลปะ ความอดทน ความพยายาม ความพิถีพิถัน ทุ่มเทจิตใจและเวลาหลาย ๆ วันของผลงานแต่ละชิ้น เพื่อให้งานออกมาแล้วเหมือนมีชีวิต มีวิญญาณ มีคุณค่าและสอดคล้องกับประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและการแต่งกายของท้องถิ่นและสากลนิยม
- ขั้นตอนการแกะสลักหนังตะลุง เริ่มจากการเตรียมหนังวัวฟอก นำมาขึ้นลายโดยการเขียนรูป หรือใช้รูปสำเร็จมาลอกกลงบนหนังวัวฟอกจากนั้นจึงตอกลายตามแบบ แล้วนำมาแกะลายตามแบบ ซึ่งในขั้นตอนนี้สิ่งที่ยาก คือ การใช้มีดแกะสลัก เนื่องจากเป็นของมีคมอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ช่างแกะสลักหนังต้องฝึกฝน แม้แต่ตัวมีดเอง ก็จำเป็นต้องลับและดูแลรักษาให้คมอยู่เสมอ หลังจากแกะสลักตามแบบเรียบร้อยแล้วจึงนำมาลงสี และเคลือบเงาเพื่อให้เกิดความสวยงาม

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

- การแกะรูปหนังตะลุง เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพัทลุง มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต
- ต้องศึกษาประวัติความเป็นมา และบุคลิกของรูปตัวหนังตะลุง ตลอดทั้งความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งได้ยึดถือกันตลอดมา เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเองและคณะหนังตะลุง ตั้งจิตระลึกถึงครู อาจารย์และผู้ประสาทวิชาศิลป์ ช่างจึงสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาในการแกะรูปหนังตะลุงได้โดยสามารถสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวของรูปหนังตะลุงได้เป็นอย่างดี
- โคมไฟและเงา ใช้ลวดลายคำขวัญของจังหวัดพัทลุง เพื่อจุดประกายในการผลิตชิ้นงานออกมาเป็นโคมไฟ สื่อถึงสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ สัญลักษณ์สำคัญ จุดเด่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในจังหวัดพัทลุง
- ภาพชิ้นงาน 9 มงคล ใช้ลวดลายความมงคล 9 ชนิด มีรูปวัดเขียนบางแก้ว และลายเหรียญพัทลุง แกะสลักอย่างประณีตงดงาม ซึ่งชาวพัทลุงเคารพ นับถือ บูชา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และอยู่คู่กับคนพัทลุงมาตั้งแต่สมัยโบราณ

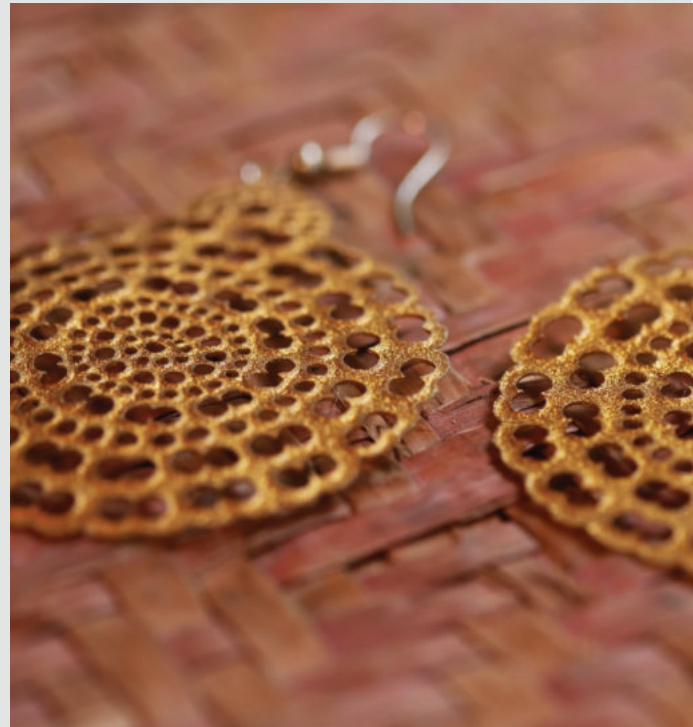

การพัฒนาสร้างสรรค์ประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

รูปแบบของตัวหนังตะลุงที่มีในอดีตมักเป็นตัวละครเซต ซึ่งมีจำหน่ายให้กับลูกค้าเฉพาะกลุ่ม ต่อมาได้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และสามารถประยุกต์สินค้าไปสู่รูปแบบอื่นๆ ได้ ซึ่งกลุ่มแกะหนังตะลุงหน้าถ้าพระเจ้าชัยसनได้ผลิตตัวหนังตะลุงเป็นแบบใส่กรอบติดฝาผนังเป็นของฝากของที่ระลึกเพื่อใช้ประดับตกแต่งภายในบ้าน

ต่อมาได้มีความคิดที่จะพัฒนาและรังสรรค์ผลงานเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ตกแต่งบ้าน ผลิตภัณฑ์จะมีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใครแต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของหนังตะลุงภาคใต้ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมายาวนาน

ปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ของใช้ เครื่องประดับ ได้แก่ กระเป๋า พัด ต่างหู พวงกุญแจ เป็นต้น

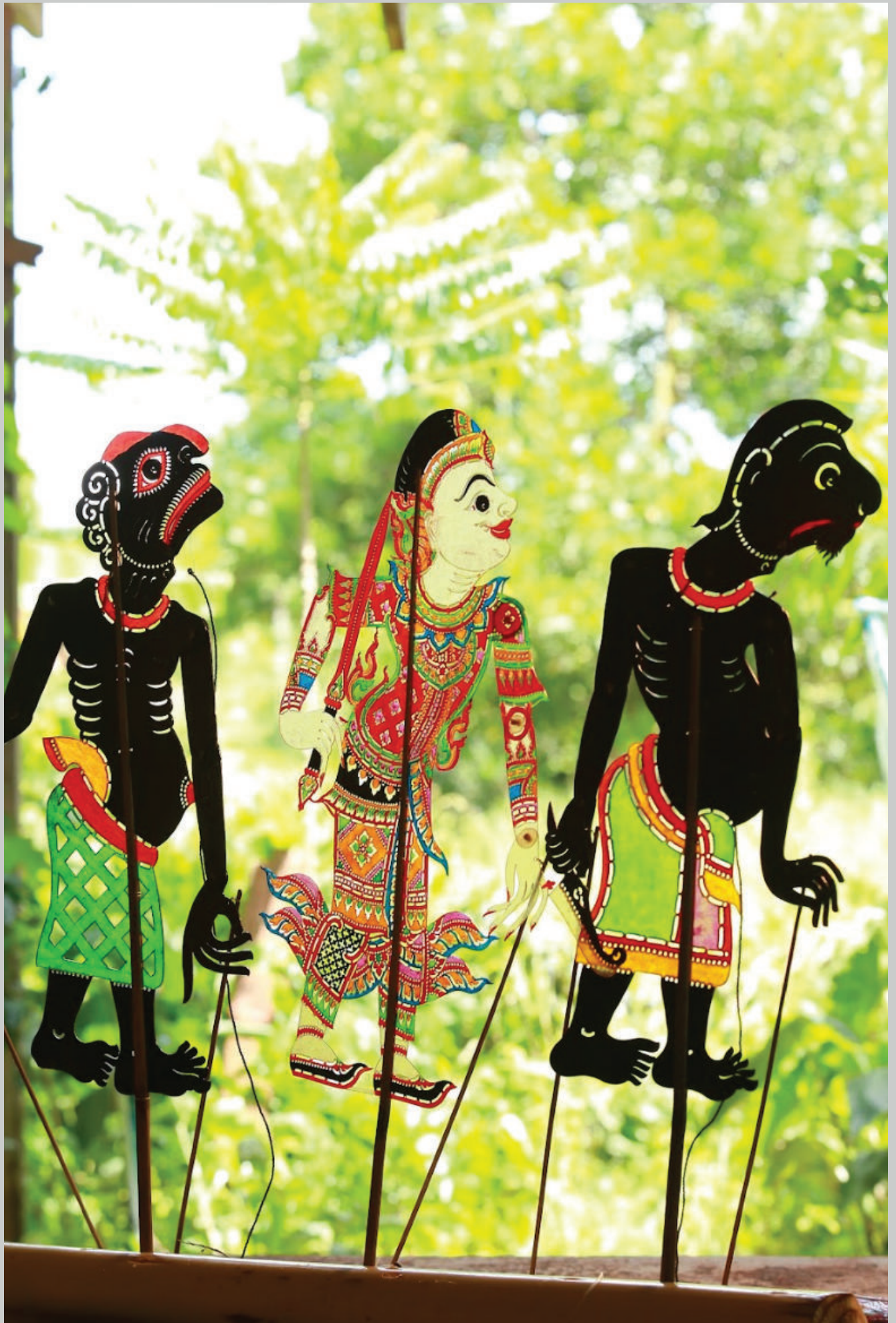

ความมุ่งหวังตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

- มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนและเยาวชนได้สืบทอดภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอนให้เยาวชนได้ฝึกทำ สอนให้เห็นคุณค่าของหนังตะลุง
- ในด้านกลุ่มชุมชนส่งเสริมให้ผลิตเป็นอาชีพ การพัฒนาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงให้เหมาะกับยุคกับสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน
- มุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังเพื่อมิให้สูญหาย โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นอยู่ เช่น เริ่มการถ่ายทอดไปยังบุตรสาวและบุตรชายของตนเอง
- มีการเสริมสร้างองค์ความรู้โดยการใช้วิธีการเปิดสอนให้กับผู้ที่สนใจที่จะเรียนการแกะหนังตะลุง เป็นแหล่งการเรียนรู้ในชื่อว่า “บ้านหนังตาลุง”

เกียรติบัตรหรือรางวัลที่เคยได้รับ (บางส่วน)

Received certificates and awards

- รางวัลเหรียญเงิน ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2558 ในการประเมินผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมไทย จากกระทรวงวัฒนธรรม
- รางวัลการสร้างและพัฒนาผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรมชุมชน ปี 2555
- รางวัลผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) ระดับเหรียญเงิน ปี 2558
- รางวัลชนะเลิศ การประกวดออกแบบ พัฒนา สร้างสรรค์ และต่อยอดสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม สร้างสรรค์พัทลุง จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง
- รางวัล CULTURAL AND WISPOM TALENTAWARDS 2016 จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ประจำปี 2560 จาก ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)

“

มีความตั้งใจว่าจะสืบสานภูมิปัญญาในการ
แกะสลักหนังตะลุงไปจนกว่าจะทำไมไหว

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

The bottom of the page features several overlapping, wavy, light-colored lines that create a sense of movement and depth. These lines are semi-transparent and glow slightly, adding a modern, artistic touch to the overall design.